

॥ ॐ तत्स परमा मने नमः ॥

परमभक्त प्रह्लाद

229

किंवा
नृसिंहावतार

नामक

पंडित राधेश्याम कुविरत्न पासे
ज्याम लया वेला नाटक मंडळीत आर गथा गायने

“परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दह्कृताम् ।
धर्मसंस्थापनार्थाय संभवामि युगे युगे” ॥

श्रीमद्भगवद्गीता: अ. ४ : श्लो. ८.

प्रकाशक

भाष्येकल जलजल भास्तर
भालिक, नवी आलंक्रुड नाटक मंडळी
भास्तर थीग्रेटर, धीकांटा; अमदावाद.

जे आपदी वपर भा ल भास्तरनी नहीनो नजर
स्टेपु न मारेनो होय न आपदी योरीनो अथवा
कोष्ठ मजे न ठेलावे छपायला तेम न गोदा-
गावाणी समजवानी छे.

विक्रम ०६ १६५६ ध. स. १९२२

मुद्रण आर ब्याना

90826

“ સાધુ જનોની રક્ષા દુષ્ટોના વિનાશ તથા ધર્મની
સંસ્થાપનામાટે હું યુગ યુગમા અત્યાર થાઈ છું. ”
શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતાના અ. ૪ શ્લો. ૮.

આ ચોપડી ઇ. સ. ૧૮૧૭ ના કોપી હાઈ અંકટ પ્રમાણે રજિ-
સ્ટર પ્રવેશી છે તેમ જ આ ના કનો કોપીના હાથે આ નાટક
જાળવી ખતાવવા તથા છપાવવા હિં. સરં અધિકાર નથી
આપણે નાટક મંડળીના આસિકે વાપરના વાગ્યા છે એટલામટે
જો કોઈ પશુ વ્યક્તિ કિંવ કોઈ પણ નાટક મંડળી અમાના એ
અધિકારનો ભંગ કરશે અને આ નાટક કિંવા આ નાટકને કોઈ
પશુ જામ જાળવી ખતાવશે અથવા છપાવશે તો તે વ્યક્તિ અથવા
નાટક મંડળીપર તેના પોતાના જોખમે અને દિસામે કારદેસર
પગલાં કરવામાં આવશે

દ્વિતીય આવૃત્તિ

પ્રત ૪૦૦૦

“ ધી જૈન એડવોકેટ ” પ્રિન્ટિંગ પ્રેસમાં

શાહ ચિમનલાલ ગોહળદાસે છાપી.

એસિંગલાઇની વાડી, ધીર્કાટા; અમદાવાદ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કૉપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૬૦૪૨૮ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ પરમહંસ જીવનચરિત્ર

વિષય ૬૪૨૮:૨-૧ ૪૪૧

પ્રસ્તાવના

આજથી લગભગ ૭ વર્ષની વાતપર અમારી નવી આફ્રેડ નાટક મંડળીએ હિન્દુસ્તાનની પ્રજા જે ભાષાને આખા હિન્દુસ્તાનની એક ભાષા એટલે કે Lingua Franca કરવામાટેની મોટી કાશિશ કરી રહી છે અને ખરેખર જે ભાષા આખા હિન્દુસ્તાનની સર્વસાધારણ ભાષા થવાની પૂરેપૂરી લાયકાત ધરાવે છે તે હિન્દી ભાષામાં નાટકો લખવીને એ ભાષાને હિન્દુસ્તાનના જૂદા જૂદા ભાગોમાં ફેલાવવાના તેમ જ આપ લોકોની જૂની ઐતિહાસિક તથા ધાર્મિક ભાવનાઓને ઐતિહાસિક તથા ધાર્મિક નાટકોમાં રૂપ ફરીથી જન્મત કરવાના મતલબથી “વીર અલિમન્યુ” નામનું હિન્દી નાટક ‘મહાભારત’ ના આધારે લખાઈને રંગજૂમિપર લખી જતાવ્યું હતું. તે નાટક મધ્ય હિન્દુસ્તાનનાં દિલ્લી, લખનૌ, મુરાદાબાદ તથા કાનપુર વગેરે જગ્યાએ તેમ જ મુંબઈ, સુરત તથા અમદાવાદ જેવા હિન્દી ભાષાના ઓછા ફેલાવાવાળાં શહેરોમાં પણ પ્રેક્ષકોના આદરને પાત્ર થયું હતું. અમારા એ પ્રયત્નમાં અમેને અમારી પારણા કરતાં વધારે સફળતા મળેલી હોવાથી કુદરતી રીતે જ અમારા ઉત્સાહમાં વધારો થયો હતો અને તે ઉત્સાહને લીધે જ અમે આજે હિન્દી ભાષામાં લખાયેલા “પરમ ભક્ત પ્રહ્લાદ કિંવા નૃસિંહાવતાર” નામનું નવું ધાર્મિક અથવા પૌરાણિક નાટક પ્રેક્ષકો આગળ રંગજૂમિપર લખાવવાનું સાદસ કરીએ છીએ. અમારી પારણા પ્રમાણે અમેએ આ નાટકને ઉત્તમ લેખરૂપ અંદરના શૃંગાર તેમ જ જોષએ તેવી સીનસીનરી તથા પોશાક વગેરે બદારનાં સાધનોવડે શૃંગારવામાં કોઈ પણ જાતની કચાશ રાખી નથી; છતાં પણ અમારા એ પ્રયત્નની સફળતાનો નિર્ણય કરવાનો અધિકાર પ્રેક્ષકોનો હોવાથી એ વિષયમાં અત્યારે અમે પોતે કાંઈ પણ બોલીએ એ અણુબટનું જ કહેવાશી; કારણ કે, કામ કરનાર માણસ છે અને યશ અથવા ફળ આપનાર ધર્મેશ્વર છે. હવે અમે આ નાટકના અસલ વસ્તુનો કથક ખ્યાલ આપીશું

‘શ્રીરૂઢ ભગવત’ ના સાતમા સ્કંધમાં શ્રી વિષ્ણુભગવાનના પરમભક્ત અને રાક્ષસકુલની શૈભાદ્રુપ પ્રહલાદની જે કથા વિસ્તરથી આપવામાં આનેલી છે તેનો સાર એ છે કે જે હિરણ્યાક્ષ નામનો દૈત્ય પશ્ચિમે પાતાળમાં લઇ ગયો હતો અને જેને વિષ્ણુએ વગર અવતાર લઇને માર્યો હતો, તે હિરણ્યાક્ષનો હિરણ્યકશિપુ બેટોનો ભાઈ હતો. તેણે તપ કરીને બ્રહ્મા પામેથી સ્વિસે કે રાત્રે મનુષ્ય કે પશુપક્ષી રહે તેમ જ કામ પણ જાતના શસ્ત્રથી તેનું મર્ણ્ય ન થાય એવો વન મેળવ્યો હતો. વરદાન મેળવ્યા પછી તેણે અમરાવતીમાંથી દેવેને દાકી કાઢીને ઇન્દ્રારીપર કબજો કર્યો હતો. હિરણ્યકશિપુ વિષ્ણુનો વિગધી હોવાથી તેમની સાથે યુદ્ધ કરવાના વિચારથી તેમના શોધમાં નીકળ્યો હતો પરંતુ તેઓ તેને કામપણ કે કાલે ન મળવાથી તે બહુ ચીડાઇ ગયો હતો એવામાં અનાવ એવો ન્યો કે તેનો પુત્ર પ્રહલાદ વિષ્ણુનો ભક્ત થયો અને રાજ વિધાનના નામનો જપ કરવા લાગ્યો; ફક્ત એ હું જ નહિ, પણ પાંડશાળામાં તેને બહુવામાં મૂક્યો તો ત્યાં પણ વિષ્ણુનું નામ જ રટવા લાગ્યો અને બીજા વિદ્યાર્થીઓને પણ એજ નાદે ચઢવી દીધા પાંડશાળાના શિક્ષકોએ તેનાથી કંટાળીને તેને પાછો તેના આપના હાથમાં મોકી દીધો. હિરણ્યકશિપુએ પોતાના ભાઈને મા નાર પે ના શત્રુ વિષ્ણુનું નામ ન લેવામાં તેને પહેલાં બહુ સમજાવ્યો પણ તે સમજ્યો નહિ એટલે તેને મારવાના અનેક ઉપાયો કર્યા છતાં જેનાપર વિષ્ણુ ભગવાનની કૃપા હતી તે પ્રહલાદને દૈત્યોનાં શસ્ત્રો, સાપોની ફજાઓ, હાથીની સટ્ટા અને અસિની જાળાઓ મારી ન શકી એટલે હિરણ્યકશિપુએ પ્રહલાદને રાજસભામાં બોલાવીને કહ્યું કે: “હે બોધી શુદ્ધિના આળક તુ માન વગર દનિયાના બીજા ઈશ્વરને માને છે તો તે તારો ઈશ્વર કેવો છે?” પ્રહલાદે કહ્યું કે: “તે દરેક ઠેકાણે છે.” એ પરથી હિરણ્યકશિપુએ પૂછ્યું કે: “જો તે સર્વ જગ્યાએ વ્યાપેલો હોય તો આ થાંભલો માં કેમ નથી દેખાતો?” એ તો જ વાજમાં પ્રહલાદે જણાવ્યું કે: “મને તો આ થાંભલામાં પણ દેખાય છે.” પરંતુ હિરણ્યકશિપુએ થાંભલામાં વિષ્ણુને ન જોવાથી પ્રહલાદનું માથું કાપી નાખવામાં તેનું શસ્ત્રને કોમળ્યું કે તરત જ થાંભલાના એ ભાગ ધર્મ ગયો અને જેમણે નૃસિંહ-નર તથા મિંહ-નૃ

મિત્ર-સ્વરૂપ ધારણ કર્યું હતું તેવા વિષય જાગવાને અવગણના વરદા-
નને સાચું સાબિત કરવામાટે સભાના ઉંઘરામાં (નહિ બહાર કે
નહિ અંદર), પોતાની જાંઘા ઉપર રાખીને (નહિ પૃથ્વીપર કે
નહિ આકાશમાં) અને સન્ધ્યા સમયે (નહિ દિવસે કે નહિ રાતે)
પોતાના નખાવતી દૈત્ય હિરણ્યકશિપુને ચીરી નાખ્યો એટલે કે તેને
કાંઈ પણ જાતના હથિયારથી ન માર્યો અને પ્રહલાદને તેના બાપના
રાજ્યનો રાજા બનાવી દીધો. આ કથાના આધારે જ નાટક રચા-
ય હતું છે; છતાં નાટકને સાહિત્ય તથા કલાની નજરે વધારે આકર્ષક
તથા શોધક બનાવવામાટે એમાં કલ્પનાનો ઘટલો ઉમેરો પણ કર-
વામાં આવ્યો છે, એ નવેસરથી જણાવવાની જરૂર નથી.

અરવુ: અમારા “ વીર અભિમન્યુ ” નાટક પ્રમાણે જ ‘ પર-
માત્માની કૃપાથી જો અમારું આ “ પરમસક્ત પ્રહલાદ ” નામનું નવું
હિન્દી નાટક લોકોના આદરને પાત્ર થશે, તો એ લોકપ્રિયતાને જ
અમે અમારી મેહનતનો બદલો સમજીને એવા જ બીજા પ્રયત્નોનો
બમણા ઉત્સાહથી આરંભ કરીશું.

અહમ્મદાબાદ (અમદાવાદ)

મ.રૂટર થીએટર

આશ્વિન, શુક્લ તૃતીયા,

શનિવાર: સં. ૧૯૭૯

તા. ૨૩મી સપ્ટેમ્બર ૧૯૭૨

આપનો કૃપાકક્ષી

માણેકજી જીવજીભાઈ

માલિક, નવી આદર્શ નાટક મંડળી.

પાત્રોનો પરિચય

પુરુષ પાત્રો

શ્રી વિષ્ણુ—સાધુજનરક્ષક અને દુષ્ટજનસંહારક; ભક્તવત્સલ હોવાથી ભક્ત પ્રહ્લાદના ઉદ્ધારમાટે નૃસિંહાવતાર ધારી હિરણ્યકશિપુનો નાશ કરનાર ત્રિભુવનપાલક અંતર્યામી ભગવાન.

શ્રી શંકર—કેલાસનાથ મહાદેવ (સૃષ્ટિસંહારક શક્તિ)

હિરણ્યકશિપુ—વિષ્ણુ ભગવાનનો પરમવિરોધી અને પોતાને ‘ જગદીશ ’ મનાવતો મહામદોન્મત્ત દૈત્યરાજ; ભક્ત પ્રહ્લાદનો પિતા.

પ્રહ્લાદ—હિરણ્યકશિપુનો યુવરાજ; ભગવાન વિષ્ણુનો અનન્ય ભક્ત (પ્રસ્તુત નાટકનો નાયક).

બજ્રદન્ત—હિરણ્યકશિપુનો એક સેનાધ્યક્ષ; ક્ષાત્રધર્મપાલક વીરનર.

વક્રમૂર્તિ—હિરણ્યકશિપુનો એક કૂરાતમા સેવક.

પાંડે—હિરણ્યકશિપુનો એક સ્વાર્થસાધુ અને ‘ હાજી હા ’ કરનારો સેવક તથા પાકશાળાનો અધ્યાપક.

લોભીલાલ—દામનો ગુલામ અને પૂરો ખુશામદી; હિરણ્યકશિપુનો સ્વાર્થપરાયણ દાસ; અંચળાનો પતિ અને પ્રમોદનો પિતા.

પ્રમોદ—લોભીલાલનો પુત્ર; પ્રહ્લાદનો બાલસખા; મહાપવિત્રાત્મા પાલક.

કાકરાલ—હિરણ્યકશિપુનો નગરપ્રવંધકર્તા અધિકારી.

એ ઉપરાંત બેકુતો, બ્રાહ્મણો, કુંભાર અને સલાસદો ઇત્યાદિ.

સી પાત્રો

શ્યામલતા—હિરણ્યકશિપુની ધર્મથીલા તથા પતિપરાયણા પત્ની
(રાણી); પ્રહ્લાદની પુત્રવત્સલા માતા.

કુંઢઃ—હિરણ્યકશિપુની રાક્ષસીની સંપૂર્ણ પ્રકૃતિની પરિચાયિકા
ભગિની; પ્રહ્લાદ તથા તેની માતાની વિરોધિની.

ભાગ્યવતી—એક ગરીબ કુંભારણુ; વિષ્ણુની પરમ ઉપાસિકા,
પ્રહ્લાદને વિષ્ણુનો સાક્ષાત્કાર કરાવનારી; પ્રહ્લાદની
ગુરુસ્થાનીયા દેવી-

ચંચલા—લોભીલાલની પતિવ્રતા, પરંતુ ચતુરા પત્ની; પ્રમોદની માતા.
રુખીઓ, બ્રાહ્મણીઓ, વારાંગનાઓ, દેવાંગનાઓ તથા
દાસીઓ ઇત્યાદિ.

સ્થળ: દૈત્યપુરી

પરમભક્ત પ્રહ્લાદ

કિંવા

નૃસિંહાવતાર

નામના આરઅંકી નાટકનો પ્રવેશવાર ટુંક સાર

રંગભૂમિ—શરૂઆતમાં નાન્દી અને નાન્દી થઇ રહ્યા પછી સૂત્રધાર તથા નટી આવીને નાટકનું વસ્તુ તથા નાટકનો મતલબ સમજાવી જાય છે.

અંક ૧ લો

પ્રવેશ ૧ લો:—સ્થળ હિરણ્યકશિપુના નગરમાં એક કુંભારનું ઘર: નિમાડામાંના એક માટલામાં એક મિલાડીનાં બે બચ્ચાં પડેલાં હતાં તે યાદ ન રહ્યું, પોતે નિમાડામાં અમિ સળગાવી દીધો અને નિમાડો એકદમ તપી ગયો ત્યાર પછી તે બચ્ચાં યાદ આવવાથી તેમના રક્ષણમાટે કુંભારણુ પરમેશ્વરની પ્રાર્થના કરતી દેખાય છે અને “જગદીશ, જગદાંશ !” કહીને પરમેશ્વરને બોલાવે છે. એટલામાં અત્યાર સુધી પોતાના બાપ દૈત્યરાજ હિરણ્યકશિપુને જ ‘જગદીશ’ નામથી ઓળખતો રાજકુમાર પ્રહ્લાદ પોતાના મિત્ર પ્રમોદ સાથે ત્યાં આવી લાગે છે અને કુંભારણુ ‘જગદીશ’ ના નામથી પોતાના પિતાને બોલાવતી હશે એમ ધારીને તે કુંભારણુને પગલી અથવા ગાંડી કહે છે. એ પછી કુંભારણુ તથા પ્રહ્લાદ વચ્ચે સાચો જગદીશ કાણ છે એ બાબતનો વાદવિવાદ શરૂ થાય છે; કુંભારણુ દરેક ચીજમાં અને દરેક જગ્યામાં વ્યાપી રહેલા સર્વશક્તિમાન પ્રભુને જગદીશ તરીકે ઓળખાવે છે અને હિરણ્યકશિપુને જગદીશ તરીકે માનવાની ના પાડે છે; પ્રહ્લાદ પોતાના પિતાને જ જગદાંશ માનવાનો દડ લઇ ખેંસે છે અને કુંભારણુને રાજદ્રોહી ઠરાવે છે. અને એ વાદવિવાદનો નિવેડો એમ થાય છે કે જે બળતા નિમાડામાંથી મિલાડીનાં બચ્ચાંને કુંભારણુનો

જગદીશ જીવતાં અદાર કાઢે, તો પ્રહ્લાદ હિરણ્યકશિપુને જગદીશ ન માનતાં સર્વવ્યાપક જગદીશને જ જગદીશ માનતો થાય; અને જો અર્ચ્યા અળી જાય તો કુંભારણુ પોતાનો પ્રાણુ ગુમાવે. કુંભારણુ એ શર્ત્ત કખૂલ રાખી બાનાની પત રાખવામાં ઈરીથી જગદીશની પ્રાર્થના કરે છે. પ્રહ્લાદ નિમાડો ઉઘાડે છે તેમાંથી બિલાડીનાં અર્ચ્યા જીવતાં જગતાં અદાર નીકળી આવે છે. પ્રહ્લાદ કુંભારણુની જીવ તથા પોતાની હાર પોતાને મોટે જ કખૂલ કરે છે અને સાચા જગદીશનો ભક્ત બની તેના ગુણ ગાય છે. એટલામાં ત્રણ લોકના નાથ ત્રિણ્ણ-ભગવાન દર્શન આપે છે એટલે હવે પહેલાં કાને નમવું, એનો પ્રહ્લાદને મોટો વિચાર થઈ પડે છે. છેવટે કુંભારણુ માર્જીત જગદીશની ઓળખાણ થયેલી હોવાથી પહેલાં તેને જ ગુરુ સમજીને પ્રહ્લાદ પોતાનું માથું નમાવે છે.

પ્રવેશ ૨ જો—સ્થળ: હિરણ્યકશિપુનો મહેલ:—અભિ-માની દેવતાજ હિરણ્યકશિપુ ગર્વથી ભરેલાં વચનો ઉચ્ચારતો પોતાના હાજી કરનારા અને ખુશમદી લોભીલાલ તથા પાંડે તેમજ વજ્રદન્ત નામના સેવકો સાથે પ્રવેશ કરે છે. સ્વાર્થી સેવકો તેના અર્ચકારને ‘ સત્ય ા કૃપ: નિધાન ’ અને ‘ હીક ા દયાનિધાન ! ’ વગેરે શબ્દોથી એટલી હદ સૂઝી વધાવી લે છે કે હિરણ્યકશિપુ પોતાને પરમેશ્વર જ માનવા લાગી જાય છે એ જ વખતે હિરણ્યકશિપુના રાજ્યમાં અનેક જાતના જીવોના ભોગ થયેલા ખેડૂતો અચાનક આવી લાગે છે અને તેઓ હિરણ્યકશિપુને પાપાત્મા તથા પાપના અવતાર તરીકે ઓળખાવે છે. પોતાનાં દુ:ખોની હકીકત તેને જણાવે છે અને તેને જગદીશ તરીકે માનવાની તેઓ ઓખખી ના પાડે છે. તેમની ફરિયાદોપર જરા પણ ધ્યાન આપવામાં આવતું નથી અને સામી તેમને શૂળી પર ચઢાવવાની હિરણ્યકશિપુ આજ્ઞા કરે છે. એટલે:—

“ ખાલી જ સકતી નહીં, દુખો જનોંકી હાય;
ઇસ ઝૂટે જગદીશકા; શીઘ્ર નાશ હો જાય ! ”

એ પ્રમાણેના શાપ આપીને ખેડૂતો ચાલ્યા જાય છે. ત્યાર પછી હિરણ્યકશિપુ વક્રમૂર્તિ માર્જીત હરાવેલી કેટલીક દેવાંગનાઓમાંની જેઓ રાણી થવાને લાયક હોય તેમને ચૂંટી કાઢવા આજ પોતાના

ખુશામદી સાથીઓ સાથે રવાના થાય છે. જુલ્મી રાજાનો આબેહૂય ચિતાર !

પ્રવેશ ૩ જો—સ્થળ: હિરણ્યકશિપુના જનાનખાનાનો એક ભાગ:—હિરણ્યકશિપુની રાણી (પ્રજ્ઞાદતી માતા) શ્યામ-લતા તથા તેની સખીઓ બગીચાની વસંત શૌભાનાં વખાણ કરતી દાખલ થાય છે. પછી તેમની વચ્ચે સ્ત્રીજાતિના પતિપ્રેમ, સન્તાન-પ્રેમ, માતૃપ્રેમ, પિતૃપ્રેમ તથા બંધુપ્રેમ વગેરે કુદરતી પ્રેમ વિશે વાદવિવાદ થાય થાય છે; શ્યામલતા જન્મમૂલિતા તથા જગત્તા પ્રેમનો સખીઓને ઉપદેશ કરે છે તેમજ રાજા તથા રાંક બંનેનું સરખાપણું સમજાવે છે. સખીઓ તેને શાખાથી આપે છે એટલામાં હિરણ્યકશિપુ આવી લાગે છે અને અભિમાનથી પોતાને સદાશિવ તથા શ્યામલતાને પાર્વતી તરીકે ઓળખાવે છે; શ્યામલતા એ અહંકાર તરફ પોતાનો તિરસ્કાર જાહેર કરે છે એવામાં નેપથ્યમાં પકડી આણેલી દેવતાઓની સ્ત્રીઓનો ‘ અરે કસાઈ, છાડ દે; અન્યા-ઈ, છાડ દે ! ’ એવો અવાજ સંભળાય છે. હિરણ્યકશિપુ તેમને શ્યામલતાની દાસી બનાવવાનું જણાવે છે. પણ શ્યામલતા તે તરફ પોતાનો અણગમો જાહેર કરે છે. ત્યાર પછી દેવાંગનાઓને હાજર કરવામાં આવે છે; તેઓ પોતાપર ગુજરેલા જુલ્મોની દયા ઉપ-જાવનારી કથા કહી સંભળાવે છે. દેવાંગનાઓની નિરાશા તથા શ્યામલતાની ભૂતદયા તથા સમભાવના ! શ્યામલતા પહેલાં તેમને ભેટ તરીકે લઈ લે છે અને ત્યાર પછી પોતાની વસ્તુ તરીકે દાસ-ત્વના બંધનથી મુક્ત કરે છે કે જેથી પોતાના પતિને પણ માહું ન લાગે અને પોતાની ધચ્છા પણ પાર પડે. સ્ત્રીની ચતુરાઈનો ચમત્કાર નજરે દેખાય છે !

પ્રવેશ ૪ થો:—સ્થળ: લોલીલાલનું ઘર:—દામનો ગુ-લામ લોલીલાલ સોના મોહોરાની થેલી સાથે દામ અથવા દીવતની મોટાઈ ગાતો દાખલ થાય છે અને ડાઘ પણ રીને પૈસાદાર થવા-ના વિચારે જાહેર કરે છે એટલામાં તેનો આપથી બિલકુલ ઉલટે રસ્તે ચાલતો નામ અથવા કીર્તિનો પૂજારી બેટા પ્રમોદ કીર્તિ મે-ળવવાનો ઉપદેશ કરતો પ્રવેશ કરે છે; પિતા અને પુત્ર વચ્ચે નામ અને દામના વિષયમાં દાસ્યજનક છર્તા ગંભીર સંવાદ ચાલે છે;

પિતા દામની મોટાઈ બતાવે છે જ્યારે પુત્ર નામની જ તારીફ કરે છે. આપ બેટાનો ઝગડો ચાલતો હોય છે એટલામાં લોભીલાલની સ્ત્રી (પ્રમોદની મા) અચ્ચકા આવી લાગે છે. એ ઝમડાના નિકાલ-માટે તેને ન્યાયાધીશ નીમવામાં આવતાં તે એવો ચુકાદો આપે છે કે નામ તેમ જ દામના પૂજારીઓની પદવી નીચી છે, ઉંચી પદવી જોને એમાંથી એકની પરવા ન હોય તેની છે અને તે ફક્ત ઔરત જ છે; કારણ કે, તે નામ કે દામની આજ્ઞા રાખ્યા વગર પ્રેમવચ્ચળને પતિપ્રેમ તથા પુત્રપ્રેમ જ ઈચ્છે છે અને તેથી નારીજાતિ જ ઉત્તમ છે. આપ દોકરો બન્ને તેનો ચુકાદો કબૂલ રાખે છે અને પ્રેમની તારીફના ગાયન સાથે તકરારનો છોડો આવે છે.

પ્રવેશ ૫ મોઃ—સ્થળઃ રાજભાગીઃ—ફેટલાક આજ્ઞાજો બુલનગાર અને ગાય તથા આજ્ઞાજોના નારા કરનાર રાજાનું પ્રિય-કશિપુત્રા બુદ્ધિમો તથા આજ્ઞાજો જાતિના પડતી દશાનાં રોદનું રડના આવે છે એટલામાં રાજાનો ખુશામદી આજ્ઞાજો સેવક પાંડે આવી લાગે છે. આજ્ઞાજો તેને ‘ આજ્ઞાજુકુલકલ્પક ’ કહીને બોલાવે છે તેથી પાંડેજીનો પિતો ઉકળી જતાં તે તેમની જાન એવી લેવડાવવાની ધમકી આપે છે. આજ્ઞાજો તેથી ન ડરતાં ન્યાય મેળવવામાફકીમચાલ કરવાનું તથા સંકટો સહન કરવાનું જાહેર કરે છે. એટલે માં આજ્ઞાજોનો ફેટલોક સ્ત્રીઓ પશુ અચાનક આવીને પોતાની ધર્મ-વારતા જાહેર કરે છે. ખુદ પાંડેની સ્ત્રી પોતાના હાથમાં ‘ સત્યં નાસ્તિ મયં ક્વચિત્ ’ એવા લેખવાળી સુંદર જ્વળ લખને એક છાકરી સાથે આવે છે; પાંડે તેને પોતાના વિરુદ્ધ પક્ષમાં લાગેલી જોઈને અભયમ પામે છે, દેશમક્ત તથા જાતિમક્ત સ્ત્રી પોતાના દેશદ્રોહી તથા જાતિદ્રોહી પતિને સમજવવાની કોશિશ કરે છે; પશુ પાંડે પોતાની નાચતા છાડતો નથી એટલે આજ્ઞાજો તેને મારવાને તૈયાર થાય છે. ખરામ પ્રલંગ જાણી પાંડે અગત્ય ફફડતો ચાલ્યો જાય છે. આર્યનારીની મોટાઈના ગાયન સાથે પ્રવેશ પૂર્ણ થાય છે.

પ્રવેશ ૬ ઠોઃ—સ્થળઃ જંગલનો એક ભાગઃ—એક વધે
સૂધી એકાંતવાસમાં રહેલા પ્રહલાદ અને પ્રમોદ હરિનામ રટતા આવે છે. પ્રમોદ પ્રહલાદને ઇશ્વરના સાક્ષાત્કારનો પરિચય

સંસારને કરાવવાનું કહે છે પરંતુ પ્રહ્લાદ 'હજી મારામાં એટલી શક્તિ નથી આવી' એમ કહે છે. પ્રમોદની અકલમંદ દલીલોથી પ્રહ્લાદ પોતાના વિચારોને આખી દુનિયામાં ફેલાવવાનું કબૂલ કરે છે અને પ્રમોદ રાજ તથા પ્રજાનો સંબંધ સુધારવાનું કામ અંતે લે છે. બન્ને મિત્રો હરિભજન કરતા વિદાય થાય છે.

પ્રવેશ ૭ મો:—સ્થળ:—હિરણ્યકશિપુની રાજસભા:—
રાજસભામાં વારાંગનાઓનાં નાચગાન આલી રહ્યાં છે; પણ એક વર્ષથી પુત્ર પ્રહ્લાદને ખોઈ ખેડેલા હિરણ્યકશિપુને તેમાંનું કંઈ પણ ગમતું નથી તેથી તે નાચગાન બંધ કરાવે છે. લોભીલાલ પણ પોતાના દીકરાના ખોવાયાની હસવા જેવી દિલગીરી જાહેર કરે છે અને તે સાથે પોતાના કુદરતી લોભીપણાનો પણ ખ્યાલ આપે છે. અચાનક સાધુના વેપમાં પ્રહ્લાદ તથા પ્રમોદ આવી પહોંચે છે. હિરણ્યકશિપુ તથા લોભીલાલ તેમને ઓળખી શકતા નથી એટલે પ્રહ્લાદ તથા પ્રમોદ પોતાની ઓળખાણ આપે છે. પુત્રના મેળાપની ખુશાલીમાં હિરણ્યકશિપુ નાચગાન કરવા સાથે વેશ્યાઓને બોલાવવાનું કહે છે. પ્રહ્લાદ સાધુઓને બોલાવી હરિચુજીગાન ગવડાવવાનો ઉપદેશ આપે છે. લોભીલાલ હિરણ્યકશિપુને જ હરિ તરીકે ઓળખાવે છે. પ્રહ્લાદ તેને પરમેશ્વર તરીકે કબૂલ ન કરતાં પરમેશ્વરની બ્યાખ્યા કરી સંભળાવે છે, હિરણ્યકશિપુ પોતાને જ ઇશ્વર માનવાનું કહે છે અને છેવટે હિરણ્યકશિપુ ગુસ્સે થઈ પ્રહ્લાદને મારવાસાથે પોતાની તસ્વાર ઉગામે છે. સિંહાસનની પાછળ વિષ્ણુ લગવાનું પ્રકટ થઈ હિરણ્યકશિપુના હાથને શક્તિવગરનો કરી તેની તસ્વાર તોડી નાખીને અને તેના રાજમુકુટને અદશ્ય કરી તે જાંજમુકુટને ચમત્કારિક રીતે પ્રહ્લાદના માથાપર મૂકીને પોતાની શક્તિનો પરિચય કરાવે છે. સર્વ સભાસદો અજ્ઞાનમાં ગરક થઈ જાય છે. તુચ્છ મનુષ્યશક્તિની પરમેશ્વરની અગાધ શક્તિ આગળ હાર થાય છે !

પ્રથમ અંક સમાપ્ત

અંક ૨ નો

પ્રવેશ ૧લો:—સ્થળ: હિરણ્યકશિપુનો મહેલ:— હિરણ્યકશિપુની રાણી રથામલતા પોતાના પતિના હઠ તથા તેણે પોતાના

પુત્રને મારવાની કરેલી કાશિશમાટે અફસોસ કરે છે. પ્રહલાદ પોતાના બાપને ‘જગદીશ’ નથી માનતો એજ કમડાનું કારણ છે એમ જણ્યા પછી સખીઓ શ્યામવ્રતાને પૂછે છે કે. “જ્યારે આપ મહારાજને જગદીશ માનો છો તો પછી રાજકુમાર પ્રહલાદ શમાટે તેમને જગદીશ માનતા નથી?” “એના જવાબમાં રાણી જણાવે છે કે: “સ્ત્રીનો જગદીશ પતિ હોવાથી હું મારા પતિને જગદીશ માનું એ મારી ફર્જ છે; પણ પુત્ર પોતાના બાપને પરમેશ્વર માનવાને બંધાયેલો ન હોવાથી પ્રહલાદ યુનાદગાર નથી.” સાર પછી તે ધર્મનું સ્વરૂપ સમજાવે છે. અહીં છોક નમૂનેદાર આર્ય સ્ત્રીના કર્તવ્યનું પ્રેક્ષકાને જ્ઞાન થાય છે.

પ્રવેશ ૨ જો:—સ્થળ: રાજમાર્ગ: લોબીલાલ પોતાના બેટા પ્રમોદને જે પાઠશાળામાં લજવામાટે પ્રહલાદને મૂકવામાં આવ્યો છે તે પાઠશાળામાં લઇ જતો દાખલ થાય છે. બાપ બેટા વચ્ચે કેટલીક હસવા જેવી વાતચીત થાય છે; દિકરા બાપને સવાયા જવાબ આપીને તેના દાંત ખાટા કરે છે અને ‘બાપથી બેટા સવાયા’ ની કહેવત સાચી સાબિત થાય છે.

પ્રવેશ ૩ જો:—સ્થળ: પાઠશાળા: પાઠશાળામાં લજાતા વિદ્યાર્થીઓ યુરુની પદવી બધી પદવીઓથી મોટી હોવાનો પાઠ લે-લકારી રહ્યા છે, એટલામાં લોબીલાલ પ્રમોદને પાઠશાળામાં મૂકવા માટે આવી લાગે છે અને બીજી તરફથી પાઠશાળાનો શિક્ષક પાંડે પ્રહલાદને પણ પાઠશાળામાં લઇ આવે છે. પાંડે પ્રહલાદને સાધારણ ચોપડીમાંનો પાઠ લજાવવા માંડે છે; પ્રહલાદ કેટલાક ભારે સવાલો પૂછીને પોતાની અકલમંદીનું જ્ઞાન કસાવે છે અને અંતે બ્રહ્મવિદ્યા શીખવાની મરજી દેખાડીને હરિનામની મોટાઇ સમજાવે છે. પાંડે પ્રહલાદની ફરિયાદ કરવા હિરણ્યકશિપુ પાસે જાય છે. પ્રહલાદ ખીજા છોકરાઓને હરિનામનો પાઠ લજાવે છે અને પ્રમોદ દેશનાં દુઃખોનો હાથ કહીને જે પાઠશાળામાં બનાવડી શિક્ષણ આપવામાં આવતું હોય, તે પાઠશાળા છોડી દેવાનો ઉપદેશ આપે છે. બધા છોકરાઓ તેમનો ઉપદેશ કબૂલ કરે છે અને પાટીઓને ફેંકી દઇને પ્રહલાદ તથા પ્રમોદ સાથે ‘જય જગદીશ હરે’ નામનું ગાયન એક સામદા ગાય છે.

પ્રવેશ ૪ થા:—સ્થળ: હિરણ્યકશિપુનો મહેલ: પ્રહ્લાદ પાઠશાળામાં લથ્થો નથી એવી ફરિયાદ લખને પાંડે હિરણ્યકશિપુ આગળ આવે છે અને હિરણ્યકશિપુ ‘મને આ ખચર આપવામાટે આવતાં પહેલાં’ તે મધાતા માંસના ટૂંકડાને ચીલ તથા કાગડા આગળ કેમ ન નાખી દીધો અને મહેલમાં પાછો લાવવાને બદલે પાઠશાળામાં જ ગળું દાખીને કેમ ન મારી નાખ્યો?’ એમ કહીને બ્રાહ્મણકામની નર્મદિલીને વખોડી કાઢે છે; પાંડે હાજીના પાઠ લે છે અને લોભીલાલ તેમાં ટેકાઆપે છે. હવે હિરણ્યકશિપુ લોભીલાલને તદ્વાર પકડીને પ્રહ્લાદને મારવાનું કહે છે; પણ તે ચાણિયાપણું દેખાડે છે એટલે વજ્રદંતને પ્રહ્લાદને કેદખાનામાં લઈ જવાનો તથા ત્યાં મારી નાખવાનો હુકમ કરે છે. એક નિર્દોષ આળકની હાયા કરવી એ ક્ષત્રિયનો ધર્મ નથી એમ જણાવીને પોતાની નોકરી સુદ્ધાં છોડી દેવાનું તે તૈયાર થાય છે. પણ હિરણ્યકશિપુ તેને એ કામમાંથી છૂટા કરી મનાવી લે છે. અંતે વક્રમૂર્તિ નામના સેવકને પોતાની રાજમુદ્રા પ્રહ્લાદને કેદમાં લઈ જવા સારૂ આપીને હિરણ્યકશિપુ પોતાના દીકરા પ્રહ્લાદને મારવામાટેની બચકર પ્રતિજ્ઞા કરે છે. એટલામાં તેની રાણી શ્યામલતા આવી લાગે છે અને તે પોતાના બેટાનું ખૂન કરવાને તૈયાર થયેલી હિરણ્યકશિપુની તદ્વારને પોતાની મોક્ષ માનીને તેની સાથે વાદવિવાદ કરવા તૈયાર થાય છે; એક મા તરીકે તે પોતાના બેટાની વકીલાત કરે છે અને અંતે ધણી જ ચતુરાઈથી પતિના મોઢામાંથી પ્રહ્લાદને ન મારવાનું વચન લખને તદ્વાર નામની સોફ્યપર જ્ય મેળવે છે. ઔરતની જખાનમાં રહેલી મિઠાશનો ચમત્કાર નજરેનજર જોવામાં આવે છે.

પ્રવેશ ૫ મો:—સ્થળ: લોભીલાલનું ઘર: પ્રમોદ પ્રહ્લાદનો મિત્ર હોવાથી અને તેણે પણ હિરણ્યકશિપુને જગદોશ તરીકે કબૂલ કરવાની ના પાડેલી હોવાથી તેને પકડવામાટેનું આજ્ઞાપત્ર (વૉરન્ટ) લખને કાટવાલ લોભીલાલના ઘરમાં આવે છે. ત્યાં પ્રમોદનો જ બેટો થઈ જાય છે, પણ તે પ્રમોદને ઓળખતો ન હોવાથી તેને વાતોમાં ને વાતોમાં ઉડાવે છે અને બેવકૂફ મનાવે છે; પછીથી લોભીલાલ આવે છે અને પોતાના બેટાપર રાજપ્રોહનો આરોપ મૂકાયલો જોઇને અજબ થાય છે; કાટવાલ તેને રાજ પાસે જઈ

દીકરાના યુનાદના બદલામાં બે ચાર હજાર રૂપિયા દંડ ભરીને દીકરા-
ના જીવને મોતના મોઢામાંથી ઉગારવાનો ઉપદેશ આપે છે; દામનો યુદ્ધામ
રૂપિયા સાથે સરખાવનાં દીકરાને સાધારણ ગણે છે જ્યારે પ્રમોદ
રાગને દંડ ન દેતાં તેટલા રૂપિયા કોઈ સખાવતના કામમાં ખર્ચવાની
સલાહ આપે છે. લોભીલાલનું મન કશાથી પીગળતું નથી અને તે
પ્રમોદને માખાપસાથેનો સંબંધ છોડી દેવાનું કહે છે એટલામાં તેની
સ્ત્રી (પ્રમોદની મા) ચંચલા આવી ચડે છે અને તે દેશના ભક્ષામાટે
કેદમાં જતા પુત્રને તીર્થયાત્રા કરવામાટે જતો માનીને તેને ધન્ય-
વાદ આપે છે. ચંચલા તથા લોભીલાલ વચ્ચે સ્ત્રીધર્મના સંબંધમાં
કેટલોક વાદવિવાદ ચાલે છે. ચંચલાની ધર્મ વિશેની ભાવનાઓ
જાણ્યા પછી કોટવાલ ધર્મના માર્ગમાં વળે છે અને પ્રમોદને પકડ-
વાનું રાગનું ફર્માન ફાડી નાખે છે. લોભીલાલ ઔરત આગળ થયેલી
મદની હાર કબૂલ કરે છે. ગાયન ગાતાં ગાતાં બધાં વિદાય થાય છે.

પ્રવેશ ૬ ક્રોઃ—કેદખાનું: પ્રહ્લાદ પરમેશ્વરના ધ્યાનમાં બેઠેલો
છે; ત્યાર પછી શ્રી વિષ્ણુ તથા શ્રી શંકર પ્રવેશ કરીને હિરણ્યક-
શિપુનો તેનાં પાપકર્મો સાથે નાશ કરવાનો વિચાર કરે છે. પહેલાં
પ્રહ્લાદપર સાપ છોડવામાં આવે છે. તે વખતે વિષ્ણુ ભગવાન
પ્રહ્લાદને બેઠે છે; સર્પમાંથી વિષ્ણુ પ્રકટ થાય છે અને પાછા
અંતર્ધાન થઇ જાય છે. વક્રમૂર્તિ આવીને સર્પને ચાલ્યો ગયેલો તથા
પ્રહ્લાદને જીવતો જોઇ અન્યગ્રીમાં પડી જાય છે. એ ખબર હિર-
ણ્યકશિપુને આપવામાટે તે ચાલ્યો જાય છે. હવે પછીનો પ્રયોગ
ઝેર મેળવેલા દૂધનો હોવાથી વિષ્ણુ એ પ્રયોગને મહાદેવ માર્કત નિ-
બ્ધ કરવાની ગોઠવણ કરે છે. વક્રમૂર્તિ તરત જ ઝેર મેળવેલું દૂધ
લઇને આવે છે અને તે દૂધ તેની માએ મોકલ્યું છે એમ કહીને
પી જવાનું કહે છે. માનું કહેણ જાણીને પ્રહ્લાદ તે દૂધ પી જાય
છે છતાં તેને તુકસાન થતું નથી; કારણકે, તેમાંના ઝેરના ભાગનું
ભગવાન શંકર શોષણ કરી લે છે. થોડી વાર પછી હિરણ્યકશિપુ
પ્રહ્લાદને મરી ગયેલો જોવાની આશાથી વક્રમૂર્તિ સાથે આવી લાગે
છે; પરંતુ પ્રહ્લાદને જીવતો જોઇ બન્ને ચકિત થાય છે અને પ્રહ્-
લાદને હઠ મૂકી દઇને પોતાને જગદીશ માનવાનો આગ્રહ કરે છે;
પ્રહ્લાદ પોતાના સત્યાગ્રહને છોડતો નથી; હિરણ્યકશિપુ તેને પહા-
ડના ઉંચામાં ઉંચા ભાગપરથી નીચે નાખી દેવાનો ટુકમ કરે છે

તે પ્રમાણે વક્રમૂર્તિ પ્રહ્લાદને પહાડની ટોચપરથી નીચે ફેંકી દે છે અને ગરડપર એટલા શ્રી વિષ્ણુ ભગવાન પોતાના હાથમાં તેને ઝીલી લે છે તથા તેને લઇને આકાશમાં જતા દેખાય છે. અપ્સરાઓ આકાશમાંથી પુષ્પવૃષ્ટિ કરે છે. ભક્તની ભક્તિ તથા ભગવાનની ભક્તપરની પ્રીતિના આબેહૂય ચિતાર સાથે બીજો અંક પૂરો થાય છે.

બીજો અંક સમાપ્ત

—:૦:—
અંક ૩ ને

પ્રવેશ ૧ લો:—સ્થળ: હિરણ્યકશિપુનો મહેલ: રાણી શ્યામલતા પોતાના પતિ તથા દીકરા વચ્ચે જંગલી લકાઇમાં ફોતો પક્ષ લેવો એ આખતનો વિચાર કરતી આવે છે; પરંતુ તરત જ કાઠ પણુ જાતના ઠરાવપર ન આવી શકવાથી ‘સાપે ગળી છધુંદરી’ સાથે પોતાની હાલતની સરખામણી કરતી ચાલી જાય છે. ત્યાર પછી હિરણ્યકશિપુની રાક્ષસી સ્વભાવની બહેન કુંઢા પોતાની ભાભી તરફ દુશ્મની દેખાડતી ફેફડતી નીકળે છે; દયા વગરની અને વિના કારણ અદેખાઇ કરનારી નણુંદનો નમૂનો! કુંઢાને આગમાં ન બળવાનું વરદાન મળેલું હોવાથી તે બહુ ધમંડી થયેલી હોવાથી પોતાના અદેખા સ્વભાવને લીધે શ્યામલતા તથા પ્રહ્લાદ બંનેનો નાશ કરવાની પ્રતિજ્ઞા લઇ ચાલતી થાય છે. કુંઢાના જવા પછી વિષ્ણુ ભગવાન પ્રકટ થાય છે અને તેના વરદાનને યાજી રીતે નકામું કરવાનો એટલે કે જો કુંઢા એકલી આગમાં પડે, તો ન બળે પણ કાઠને સાથે લઇને પડે તો બળી જાય, એવો વરદાનનો છુપો મતલબ ઉઘાડો પાડીને તથા પ્રહ્લાદને અચાવી લેવાનો ઇરાદો દેખાડીને વિદાય થાય છે.

પ્રવેશ ૨ જો:—સ્થળ: હિરણ્યકશિપુનો સૂવાનો ઓરડો: હિરણ્યકશિપુ ઉંઘમાં ફટલાક લયંકર સ્વપ્નો જીંધને ભડકી ઉઠે છે તથા લયને દેખાડનારા વાક્યો બોલે છે. કુંઢા તેનો અવાજ સાંભળીને પોતાના સૂવાના ઓરડામાંથી ઉઠી આવે છે અને તેને આશ્વાસન આપે છે. પોતાને આગમાં ન બળવાના મળેલા વરદાનની વાત કહીને પ્રહ્લાદ સાથે આગમાં બેસી પ્રહ્લાદને બાળી નાખવાનું કામ તે પોતાને માથે લે છે અને એ કામ પાર પાડવામાટે લાઇ તથા બહેન રવાના થાય છે, પછીથી વિષ્ણુ પ્રકટ થઇને પ્રહ્લાદને અચા-

વવામાટે આગળથી પ્રહ્લાદને આગમાં નાખવાને ઠેકાણે પડે ... જવા સારું વિદાય થાય છે.

પ્રવેશ ૩ જો:—સ્થળ: લોભીલાલનું ઘર: લોભીલાલની સ્ત્રી અંચલા ઔરતોની શુભામી હાલત અને પોતાના ધણીના શુભ સ્વભાવનો અફસોસ કરતી આવે છે. બીજી તરફથી લોભીલાલ પોતાનાં રોદણાં રડતો આવે છે. ધણી ધણીયાણી વચ્ચે સ્ત્રી પુરુષના ધર્મવિશે વાદવિવાદ ચાલે છે એટલામાં તેમનો દીકરો પ્રમોદ વિદ્યાર્થીઓએ આખા દેશમાં ફેલાવેલી અશાંતિના ખચર લઇને દાખલ થાય છે. લોભીલાલ પ્રમોદને મારવા ધાય છે, અંચલા તેને અટકાવે છે. ધરના રોજના ઝગડાનો નિકાલ લાવવાસારૂં લોભીલાલ દેશ-દ્રોહી મરી દેશસેવક બને છે એવામાં પાંડે તથા તેની સ્ત્રી તેમની પેડે જ લડતાં ઝગડતાં આવી લાગે છે. લોભીલાલ તેને ધરવાળી આગળ વખત બેઠને નમી જવાની સોનેરી સલાહ આપે છે. પાંડે તેમ કરે છે અને તેની સ્ત્રી તેને ઉડાડે છે ચારે સ્ત્રીપુરુષોનાં દિલ સાફ થઈ જાય છે. લોભીલાલ તથા પાંડે દુષ્ટ હિરણ્યકશિપુની નોકરી છોડી સ્વતંત્ર થાય છે. ઔરતોની અજ્ઞપ કુનેહ !

પ્રવેશ ૪ થો:—સ્થળ: રાજમહેલનો મુખ્ય દરવાજો: પ્રહ્લાદ ઇશ્વરનું ધ્યાન ધરતો બેઠો છે; હુંદા અને હિરણ્યકશિપુ નજીકમાં ઉભેલાં છે. હુંદા બળાતકારે પ્રહ્લાદના ધ્યાનનો ભંગ કરે છે; પ્રહ્લાદ પોતાના પિતા તથા કુર્મના રૂપમાં પરમેશ્વરને જ જૂએ છે. હુંદા તેને જગદાશનું એક જૂઠું જ રૂપ દેખાડવાનું કહીને બીજે ઠેકાણે લઈ જવાનો પ્રયત્ન કરે છે એટલામાં તેની મા શ્યામલતા આવી લાગે છે અને તે ‘પ્રહ્લાદને તમો ક્યાં લઈ જાઓ છો ?’ એવો હુંદાને સવાલ પૂછે છે હુંદા જણાવે છે કે: ‘હું પ્રહ્લાદને બાળવામાટે લઈ જાઉં છું.’ શ્યામલતા તેને તેમ ન કરવાને વિનવે છે પણ તેના પર કાંઈ પણ અસર થતી નથી તેથી શ્યામલતા તેને તે કામમાં ન ફાવવા દેવાના ઠરાવ પર આવે છે. હિરણ્યકશિપુ શ્યામલતાને પકડી રાખી હુંદાને પ્રહ્લાદ સાથે રવાના કરી દે છે. શ્યામલતા તેમની પાછળ દોડવા જાય છે, હિરણ્યકશિપુ તેના પતિ તરીકે તેને જતી અટકાવે છે. શ્યામલતા પુત્રના પ્રેમને લીધે માંડી થઈ તેને જોવાની મરજી દેખાડે છે. હિરણ્યકશિપુ મુખ્ય દરવાજો

હવાડે છે; સામે ચિતા સળગેલી દેખાય છે, તેમાં ડુંદા તથા પ્રહ્લાદ ખેડેલાં દેખાય છે; ડુંદા બળી જાય છે અને પ્રહ્લાદ અમિદેવતાના ખોળામાં કાષ્ઠ પથ્થુ જાતની ધૂળ ભોગવ્યા વગર ખેડેલો દેખાય છે. શ્યામલતાનો આનન્દ અને હિરણ્યકશિપુની અભયબળી તથા અદ્વૈતોક્તિ 'ખાડો ખાદે તે પડે' એ કહેવતનો અનુભવ થાય છે. વિપ્લવ આકાશમર્થી પ્રકટ થાય છે અને ડુંદાને પ્રહ્લાદનું શરીર અડેલું હોવાથી કલિયુગમાં તે હોલિકા (હોળી) ના નામથી પૂજાશે એવું વરદાન આપે છે.

અંક ત્રીજો સમાપ્ત

—:૦:—

અંક ૪ થી

પ્રવેશ ૧ લો:--સ્થળ: રાજસભા:--બધા સભાસદો પ્રહ્લાદને રાજ્ય તરીકે રાજાસંહાસને ખેસવાનો આગ્રહ કરે છે; પણ પ્રહ્લાદ એ કામને ધર્મથી ઉલટું કહીને મધ્વરની ભક્તિ કરવાનું કહે છે. બધા પરમેશ્વરના ગુણ ગાય છે. પછી હિરણ્યકશિપુ, પાંડે તથા લોબીલાલ સાથે આવી લાગે છે અને દરેક સભાસદને એક પછી એક પ્રહ્લાદને ચાંબલા સાથે બાંધવાનો હુકમ કરે છે પણ કાષ્ઠ માનતું નથી એટલે હિરણ્યકશિપુ પોતાના હાથેજ પ્રહ્લાદને ચાંબલા સાથે બાંધે છે. થોડીવારમાં શ્યામલતા આવીને તેને પુત્રહત્યા કરતો અટકાવવાની કાશિશ કરે છે પણ હિરણ્યકશિપુ નથી માનતો એટલે શ્યામલતા તેના હાથમાંથી તલ્વાર ખેંચવા જતાં તે તલ્વારથી ધવાધને મરી જાય છે; સભાસદોનો હિરણ્યકશિપુ તરફ તિરસ્કાર તથા ધિક્કાર. હિરણ્યકશિપુ પ્રહ્લાદને તેના જગદીશ કયા છે તે બતાવવાનું કહે છે. પ્રહ્લાદ જગદીશને દરેક જગ્યાએ અને દરેક ઘીજમાં રહેલો જણાવે છે. હિરણ્યકશિપુ ચાંબલામાં જગદીશ બતાવવાનું કહે છે; પ્રહ્લાદ ભક્તની લાજ રાખવામાટે ભગવાનની સ્તુતિ કરે છે. પરિણામે ચાંબલો ફાટે છે, તેમાંથી નૃસિંહ-અર્ધ નર અને અર્ધ સિંહ-રૂપ ધારણ કરી વિપ્લવ ભગવાન પ્રકટ થાય છે અને તેઓ હિરણ્યકશિપુને ચીરી નાખીને પૃથ્વીમાંતાને પાપના ભારથી છોડાવે છે. નૃસિંહાવતારદર્શન સાથે નોંટય પ્રયાગની સમાપ્તિ થાય છે.

સમાપ્ત

દશી ખાદીની ભરતવાળો સાડીઓ તથા મહુ-
રાની સાડીઓ તેમજ બનારસી બસમા વિગેરેને ડ્રૂય-
કલોંગ પ્રોસેસથી નવા જેવા બનાવી આપનાર.

ધી ડામડા હિન્દીયન વોશીંગ કું.

કે. બાલાહનુમાન, અમદાવાદ

ઠંકુર નારાયણ વિસનજનું એક નવીન પુસ્તક

સંસારસમરથા

અથવા

કલ્પલતા કે વિષવલ્લરી ?

પ્રયોજક: ઠંકુર નારાયણ વિસનજી

આ પુસ્તકમાં એક એકથી ઉત્તમ અને નાનાવિષ રસતરંગમાં ઝીલાવનારી ‘બંધકા બાલામણી અથવા વારાંગના કે વીરાંગના ?’ ‘હલાહલમાં સુધાસંધિ અથવા બાઇ અને ગાલી’ ‘પિશાયની મોટર’ અને ‘કન્દર્પ કુંડલા અથવા પ્રણયવેદી અને પ્રાણુબલિદાન !’ નામક ચાર લિન લિન સંપૂર્ણ કથાઓ આપવામાં આવી છે કે જેમનાં વાચનથી કોઇ વાર પાઠક તથા પાઠિકાઓને આ સંસાર નન્દનવન સમાન અત્યંત રમણીય દેખાય છે તે કોઈ વાર આ સંસાર કુંભિપાક નરક સમાન અત્યંત ભયંકર ભાસવા માંડે છે; ભારતવર્ષની વારાંગનાના સતીત્વ તથા સાધુત્વના સાક્ષાત્કારથી નારીગતિ પવિત્ર તથા પુણ્ય જણાય છે અને એક રાજકુલોત્પન્ના અભિગ્નતા રાજમહિષીનાં બલિચાર તથા પતિધાત આદિ જઘન્ય કર્મોના નિરીક્ષણથી નારી ગતિ એક અત્યંત તિરસ્કરણીય તથા ત્યાજ્ય નારકીય વસ્તુ તરીકે દષ્ટિગોચર થાય છે; વર્તમાન વિશ્વમાં પિશાયની મોટર દેવી અને ફટલી બીપણુ ગતિથી દોડી રહી છે અને પિશાયપૂજકોની પિશાયપૂજના પરિણામે અંતે દેવી અધોગતિ થાય છે એ દશ્યને જોતાં રામાંચ ખડા થઇ જાય છે અને પ્રણયવેદીમાં અપાતા પ્રાણુબલિદાનના અવલોકનથી સખેદ તથા સાશ્વર્ય સ્તંભિત થઇ જવાય છે.

ઉત્તમ કાગળ, ૫૪ (૧૬x૩૦૦) ૪૩૬: કથા પ્રસંગનાં ચાર સુંદર ચિત્રો, અને જેઓ શ્રીમાનને આ પુસ્તક સમર્પિત કરાયેલું છે તે રાજસ્થાન પોરબંદરના ધર્મધુરંધર મહારાજ રાણા સાહેબ શ્રી નટવરસિંહજી બહાદુરનું ચિત્ર, મળીને એકંદર પાંચ ચિત્રો; અત્યંત સુંદર સોનેરી નામ યુક્ત કપડાનું પાકું પૃઠું મૂલ્ય રૂ. ૩-૪-૦ પોસ્ટેજ વી. પી. ખર્ચ જુદું.

મળવાનું સ્થળ:

મહાદેવ રામચંદ્ર જાગૃષ્ટે યુકસેલર અને પબ્લિકાર

તથા દરવાજા—અમદાવાદ

॥ ॐ तत्सत्परमात्मने नमः ॥

परमभक्त प्रह्लाद

अथवा

नृसिंहावतार

नामक

नाटकनां गायनो

अंक १ दो

नान्दी—

(१)

जय रघुपति जय अजपति जय जगपति जगदीश्वर
जय राघव जय माघव जय केशव करुणाकर
विश्वम्भर सर्वोपर नटनागर शुष्मागर
सुभकर्ता दुःखहर्ता सगका है गिरिवरधर—
सुभधाम सदा अतिराम हरे सीतापति राधेस्थाम हरे
निशिवासर तुम्हें नमामि हरे
प्रणमामि हरे प्रणमामि हरे
श्री रघुवीर राधावर करिये दया दम सगपर—

भाणायो—

(२)

अहा वोह प्रेम है कैसा जंघे हैं जगतके स्वामी
कली वेश वाराहका करते कली रूप नरसिंहका धरते
बौह पकड़कर लकतोंके लेते उगार लवधारसे
वे नाथ अराधरामी, अथसे हैं अन्तर्यामी—
तपमे' जपमे' योगक्रियामे' निर्गुण जो कहलाते
वो ही प्रेममन्दिरमे' आके सगुण रूप जन जते
नाचते लकतोंके आगे निरंजन निर्विकल्पनामी—

ચારાંગના—

(૩)

દોઉ નયનકી ચોટ લગીરે મોરે
જખ લાગી તખ તનક ન બાની બહોત કરી મૈને ચોટ—
તુમ અપને નયનોંકે મારેકો હમભર દેખતે જાઓ
ચુભા હૈ જો કલેજમેં વોહ નશ્તર દેખતે જાઓ
મૈં મર જાતાહું કયુંકર મરેકે જીજતા હું ફિર કયુંકર
ચઢહાકર પહલે અબર પીછે હંસ કર દેખતે જાઓ
તક તક મારે તીર સજનવા કરત નઈ નઈ જોટ—

સખીઓ—

(૪)

ફૂલ રહી કેસી કેસી ફૂલવારી ભેંવના ગુંજત ડારી ડારી
પત્તે પત્તેપર હૈ જોખન બનઠનકે ઉપવનમેં
બૈઠી આજ પ્રકૃતિકી દેવી હો કર મતવારી—
જુંડ પક્ષિયોંકે કેસી મનહરન રાગિની ગાતે હૈં.
રાજસભામેં ભાટ લોગ જ્યોં બિરદાવલી સુનાતે હૈં
નિખર રહી હૈ ઉભર રહી હય બસન્તઝતુ પ્યારી પ્યારી
લાઇ રાનીકી નજરકે લિયે રંગભરી સુંદર ડાલી
ભર ભર થાલી—

શ્યામલતા—

(૫)

સૃષ્ટિમેં સખ હૈં એક સમાન—
શ્યામ ગૌર મૈલે યા ઉજલે છોટે બડે નીચ યા ઉંચે
નિર્ધન યા ધનવાન—
એક પ્રકૃતિ સખકી માતા હૈ એક પુરુષ સખકા હી પિતા હૈ
એક હૈ સખ સન્તાન—
હાથી હો આહે ચીંટી હો, જઠ યા ચેતન કોઈ બી હો
કયા જલ કયા પાપાણુ—

શ્યામલતા—

(૬)

નારીકો ઔર ન ફૂલ ગતિ હૈ
 નારીકા પતિ હી જીવન હ
 પતિ હી તન ઔર પતિ હી મન હૈ
 પતિ હી આભૂષણ ઔર ધન હૈ પતિ હી સખ સંપતિ હ
 જ્ઞાન ભી પતિ હૈ ધ્યાન ભી પતિ હૈ
 ધર્મ ભી પતિ હૈ શર્મ ભી પતિ હૈ
 માન ભી પતિ હૈ પ્રાણ ભી પતિ હૈ
 પરમેશ્વર ભી પતિ હૈ

લોભીલાલ-પ્રમોદ— (૭)

સખ નામકે લિયે હૈં સખી નામકે લિયે
 દોલતકે વાસ્તે દોલતકે વાસ્તે
 મહલ બનાતે નામકે લિયે ખાગ લગાતે નામકે લિયે
 ચાર બહોત દોલતકે વાસ્તે પ્યાર બહોત દોલતકે વાસ્તે
 સખસે બહડં કર સખસે બહડં કર
 નામ
 દોલત
 હોતા હૈં કહીં ધર્મભી તો નામકે લિયે
 મુસ્લિમ નહીં હૈ સ્વર્ગ ભી દોલતકે વાસ્તે.

(૮)

લોભીલાલ પ્રમોદ ચંચલા અને રામસિંગ

ચલો અગડા ગયા ચહે નિર્ણય હુવા
 નામ દોલતસે બહડં કર મોહબ્બત હૈ
 હાં દોલત બહડે જિતની ઉતના બહડે હૈ નામ
 નામ જિતના બહડે ઉતની દોલત હૈ—નામ દોલતસે—
 ન ખાપ હૈ બહડે ઔર ન ખેટા બડા
 હુઆ નિશ્ચય બડા હૈ તો ઔરત હૈ—નામ દોલતસે—

આભાણો—

(૯)

ધન્ય ધન્ય ઇસ આર્યદેશકી નારી જાતિ હૈ ભાઈ
ઈસી જાતિસે દેશને પદવી સર્વશિરોમણી પાઈ
માતાએ હોં જહાંમેં ઐસી વહીં સર્વ સંપતિ હૈ
વહીં સુખતિ હૈ વહીં સુગતિ હૈ વહીં પૂર્ણ ઉન્નતિ હૈ
હે દેશ માતા નમો નમઃ હે આર્ય લલના નમો નમઃ
હે વીરહૃદયા નમો નમઃ હે શાન્તિરૂપા નમો નમઃ

પ્રહ્લ્લાદ, પ્રમોદ—

(૧૦)

શરણમેં આયે હૈં હમ તુમહારી દયા કરો હે દયાલુ ભગવન્
સંભાલો બિગડી દશા હમારી દયા કરો હે દયાલુ ભગવન્
ન હમમેં બલ હૈ ન હમમેં શક્તિ ન હમમેં સાધન
ન હમમેં ભક્તિ

તુમહારે દરેકે હૈં હમ ભિકારી દયા કરો હે દયાલુ ભગવન્
જો તુમ હો સ્વામી તો હમ હૈં સેવક જો તુમ પિતા હો તો
હમ હૈં બાલક

જો તુમ હો ઠાકુર તો હમ પુનરી દયા કરો હે દયાલુ ભગવન્
પ્રદાન કર દો મહાન શક્તિ ભરો હમારેમેં જ્ઞાન ભક્તિ
તબી કહાઓગે સર્વોધારી દયા કરો હે દયાલુ ભગવન્
ન હોગી જબતક કૃપાકી વૃદ્ધિ ન હોગી જબતક દયાકી દૃષ્ટિ
ન તુમ ભી તખતક હો ન્યાયકારી, દયા કરો હે દયાલુ ભગવન્
હમે તો બસ ટેક નામકી હૈ પુકાર એ રાધેશ્યામકી હૈ
તુમહારી તુમ જાનો નિર્વિકારી દયા કરો હે દયાલુ ભગવન્

પ્રહ્લ્લાદ, પ્રમોદ—

(૧૧)

ભજરે મન રૈન દિનન હરિનામ

ઝૂટી દુનિયાકે ઝગડોમે મૂરખ કયોં ભરમાયા

ઇસ ચંચલ માયાકા સુખ હૈ આદલકીસી છાયા

ઘડિભરકા આરામ—

અનંત સમયમે' કામ ન આતા કોઇ બન્ધુ જોર જ્ઞાતા
ઠાઠ યહીં સારા રહ જતા હંસ અકેલા જતા
પરમેશ્વર આતા કામ—

મારાંગનાઓ—

(૧૨)

સુંદર રૂપ સોહાએ કમરિયા નાગનસી બલ ખાએ
લટપટ ચાલ ચલત અલખેલી ઝૂમર જોડે' ખાએ મટકસે
ખાદે સખાને કી જે ઠઠોલી મુશક ગઇ કૂલોંકી ચાલી
સર્વનાજને મારી ગોલી ગુન્ચોંકી હરખાર ચટકસે
સુખબલને જુલહે' લહરાઇ શખખૂકી આંખે' શર્માઇ
બલ ખાઇ જે કાકૂલે ખમદાર લટકસે
કૂલ રહી કૂલોંકી ઠાલી લાંવરા ગુ'જે બનકે માલી
કોયલ મસ્ત બજાએ તાલી બુલબુલ હૈ સરશઆર ચહકસે
બૂધ ચંપા આર ચંબેલી નરગસકી હૈ આંખ રસીલી
ઝૂમ રહા હૈ તખતે લાલાજર મહકસે
દેખત મન લલચાએ સખી રી જેબન બલબલ જાયે
નયન રસીલે રસમદમાતે ચિતવન તીર ચલાયે પલકસે

અંક ૨ જે

સખીઓ અને શ્યામલતા— ૧૩

સજન હટ ઠાની સમજત નાહી
કરત મનમાની માનત નાહી
પિતા પુત્ર જૈસે પદાર્થકો પ્રાણોંસે પ્રિય જાને
પર ઇસ ઘરકા પિતા પુત્રકો બચરી અપના માને
કહા કરે' આલી પરત નાહી ચયના
રોયે રોયે હારી સુનત નાહી બચના
લાલ ઔર હાનિ સોચત નાહી બહના—

શમામલતા—

૧૪

ઇસ અસાર સંસારમે' સોચો તો ધર્મ હી સાર હૈ
બુધિમાનકો સદા ઉચિત હૈ રખના ચે હી બિચાર
ધર્મનાથ જિન્હસે હો ઐસા કલી ન હો પ્યવહાર

ધર્મ હી સાર હ—

ગુરુ પતિ માત બંધુ ઐર નારી નાતે જિસ્તેદાર
હંડયોગ્ય હો જાતે હૈ' જો કરે' ન ધર્માચાર

ધર્મ હી સાર હય—

ઐર કહાંતક કહુ' ધર્મકી મહિમા બડી અપાર
ધર્મહેત હી સમય સમયપર હોતા હૈ અવતાર

ધર્મ હી સાર હૈ—

મહાલાદ—

૧૫

મુઝે ઐર ન દૂજેસે હૈ કામ મેરી પાટીપે લિખિયે હરિકા નામ
નરજન્મપે જળ દેતા હું' ધ્યાન કર્તવ્ય ચે હી મિલતા પ્રધાન
બસ ચેહી મેરા ધન ઐર ધામ મેરી પાટીપે લિખિયે હરિકા નામ
તબસે નહી' લાલચ ઐર રહા જળસે હીરા હરિનામ ગહા
સબ પ્રીકે હુવે દુનિયાકે દામ મેરી પાટીપે લિખિયે હરિકા નામ
હર આસકે પાસમે' હરિહરિ હૈ અબ તો હરશ્વાસમે' હરિહરિ હૈ
હરિનામકી લી મૈને ટાર થામ મેરી પાટીપે લિખિયે હરિકા નામ

વિદ્યાર્થીઓ—

૧૬

વ્રત ભંગ કરેંગે નહીં દુર્વાક્ય બોલ કર
સહ લેંગે જુસ્મ પ્રેમસે છાતીકો બોલ કર
પીછેકો હટેંગે નહીં આગે હી બહુડેંગે
કાલિલ જળ હમપે આયેગા તત્વાર તોલ કર
શિક્ષેમે' શિકાયતમે' બુરાઈમે' બઢીમે'
દેખેંગે પહલે અપને જિગરકો ટટોલ કર
મોતી હૃદયકે માનસરોવરમે' બહોત હૈ'
લાગે લી રાધેશ્યામ કોઈ રોલ રોલ કર—

વિધાર્થીઓ—

૧૭

જય જગદીશ હરે જય જગદીશ હરે
આખિલ લોકકે સ્વામી અતિ આનંદ ભરે—
દાની દીનાનાથ દયાનિધિ દીનબન્ધુ દાતા
હમ સખ પુત્ર તુમ્હારે તુમ હો પિતા માતા—
અશરણશરણ અમર અવિનાશી અજ અન્તર્યામી
હમ સખ દાસ તુમ્હારે તુમ સમકે સ્વામી—
રાધેશ્યામ પ્રભો પરિપૂરણ પ્રકટત પરકાળ
હમ સખ પ્રજા તુમ્હારી તુમ હો મહારાજ—

શ્યામલતા—

૧૮

કયા અચ્છા હોતા ગલ ગલકે તલવારે
બહુ જાતીં હોકર માતૃદ્વંદ્વકી ધારે
સંસારમે કોઈ નહીં કિસીસે લડતા
બલવાન કોઈ નિર્બલકો નહીં પકડતા
સળકો બાધે સત્યતાકી રહતી તારે
કણ કણસે હોતી શાન્તિમરી શુંજરે
સ્વાધીન સભી ધર્મજ સભી જન હોતે
સળકે તન હોતે એક ઝોર એક મન હોતે
આતી હોતી સત્યતાકી પ્રિય જનકારે
સખ સૃષ્ટિ ગા રહી હોતી પ્રેમમહારે

૧૯

કોટવાલ, લોભી, પ્રમોદ, ચંચલા—

ધન્ય ધન્ય કોટવાલ તુમકો, ધન્ય તુમ્હારે માત પિતા,
રાજા ઝોર પ્રજા દોનોં પર, તુમને તો ઉપકાર ક્રિયા,
નહીં માનવી હૈ રહે કોઈ, સાક્ષાત્ બાણી હૈ રહે,
દેવી ધાત્રી ગૌરી હૈ યા; માતા કલ્યાણી હૈ રહે;
તુમ હો બેશક વાતુર રાણી, તુમને જાહિર કી મરહાની,

મૈને તુમહારી શિક્ષા માની, ગુણવંતી માતા હો સ્થાની.
તુમને અપને દિલકે અંદર; અમ્છા સોચ બિચાર કિયા.

પ્રહલાદ—

૨૦

હરિ હરિ મોહે હૃદય લગાયે ગયે હૈં
તાપ સારા બિરહકા મિટાયે ગયે હૈં
કારાગાર બૈકુંઠે બના હૈ જહાં અપને વે પગ
પધરાયે ગયે હૈં—
પાસમેં આકે ખ્યાસ બુઝાકે દાસ અપનેકો
પ્રભુ અપનાયે ગયે હૈં—

વિષ્ણુ—

૨૧

નહીં મૈં ક્ષણભરકો સ્વાધીન—
મૈં ઉરકે આધીન હું પહલે જો મેરે આધીન
અલ દી હૈં ભક્ત જનને ઐસી ઉદ્ધન હાતમેં
હતકડીસે હૈં જિયાદા જિસ્કા બંધન હાતમેં
મૈં હું ઇસ્કી ક્યદમેં ચે ક્યદમેં રાક્ષસકી હૈં
એક હી બસ ડાર મુજ બેબસકી ઇસ બેબસકી હૈં
ચે મુઝમેં લવલીન હુવા હૈં મૈં ઇસ્મેં લવલીન

અંક ૩ જો

શ્યામલતા—

૨૨

ધર્મ કહતા હૈં કે હાં અપની પરીક્ષા હો જાય
પ્રેમ કહતા હૈં પ્રથમ મેરી ચિકિત્સા હો જાય
ધાર આંસૂકી બને ગર્ભ રુધિર છાતીકા
વેહ સહનશીલતા હો ગયર બી અપના હો જાય
યા તો ઇસ પાપકે સંસારમેં હો ચયન અમન
વર્ના અન્યાયકા રહે વિન્દ બી સૂના હો જાય

જલ્લ વોહ રાસ્તા બતલાયે કોઈ રાધેશ્યામ
હમ રહેં બચ વોહ બી રહેં ઘર બી નમૂના હો

હું હા—

૨૩

હાં દેખના દેખના ગર્વીલી નારી
કેસી મેં પહની દોધારી કટારી હું આરી હું
પ્રલયકાલકી નારી હું કારી હું
ચપલા ચામુંડા ચંડી હું મહિમા મહાશક્તિ હું
પરમ પ્રચંડી જવાલામુખી હું—
મેરે કોપસે મેરે તાપસે મેરે હાયસે મેરે દાવસે
બચ સકતી હી નહીં હૈ તૂ
મેં વોહ આગ લગાનેવાલી ચિનગારી હું—

વિષ્ણુ—

૨૪

ભાવકે બૂકે હૈં ભગવાન
ભાવના હો યદિ સચ્ચી મનમેં તો સખ વ્યર્થ વિધાન
ભક્તજનોંકા ભાવ હી હોતા ચારેં ફલકા દાતા,
ભાવસે જો પાપાણુકો પૂજે નારાયણુ મિલ જાતા.
ભાવ હી ઇસલિયે હૈ પ્રધાન

ચાંચલા—

૨૫

પુરુષોનેં હમકો કાંસ લિયા પિંજરમેં,
ખ્યારી ખ્યારી કહે ડાલ દિયા પિંજરમેં.
જબ આદિ પુરુષને સુષ્ટિકો ઉપભયા,
હરએકકો ઉસને એક સમન બનાયા,
પર પુરુષ જાતિને મહે પુરુષાર્થ દિખાયા,
અપનેકો ઉંચ ઔર નીચ હમેં કહગયા,
લોલી ચિડિયોંકો ક્યદ કિયા પિંજરમેં—
જયેં હી છૂટા નવ માસકા બંદી ખાના,

ઔર પડા જગતકે કારાગરમેં આના,
બસ પિતા પતિ પુત્રોમેં હુવા કિકાના,
તીનો પન બંધનહીમેં પડે બિતાના,
હમને તો પ્રેમકા જામ પિયા પિંજરમેં —

ચંચલ, પ્રમોદ } — ૨૬
તથા લોલીલાલ

દેખો યારો ઘરવાલેકો ઘરવાલીસે જ્ઞાન મિલા;
રાષ્ટ્રીય વિદ્યાલયસે અહાં જ્યાના વિદ્યાદાન મિલા;
સુખદાતા અબ હું ઘરવાલી ગુરુમાતા અબ હું ઘરવાલી
એ ન કહો હે પ્રાનધની તુમ હો સ્વામી મં સેવકની
પડી હતોડી જબ તબલેપર થાય ચોંટ નિકલી તબ સુદન
સચ હું દેવતા સચ હું દેવી,
આજ તુમહારે પુણ્યસે પાપીકો બી સ્વર્ગસ્થાન મિલા.

અંક ૪ થો

સલાસહો—

૨૭

જય ત્રિભુવનભર્તા સંકટહર્તા જગકે કર્તા
મોહભરે જગદીશ હરે,
જય જનકે રક્ષક ખલકે ભક્ષક જન્મમરણસે
તીતપરે જગદીશ હરે,
જય સુખકે સાગર જગત ઉન્નગર
નાગર નાના રૂપધરે જગદીશ હરે.

પુરા ખબર

અમો નીચે જણાવેલી મશીનરી તથા મશીન કુદ્દસ વેચીએ છીએ, તેમજ રીપેરીંગ તથા કોન્ટ્રીટથી ગોઠવી આપીએ છીએ.

દરેક સાઈઝનાં ગ્રીમગેસ ઓઇલએનજીન તથા બોઇલર્સ ડંકી સેન્ટ્રીફ્યુગલ, પંપ, હાઉસપંપ, જીન, પ્રેસફેક્ટરીઓ તથા બંટી હબર પોલીશીંગ ઇન્કટ્રીક ડાયનેમો. મોટર તથા કંબાઇન્ડ મોટર પંપ તથા ભેઠસાફ્ટીંગ પુલી પેડેસલખીડ ગનમેટલના હાગીનાઓ, બરી તથા ટર્ફ કી આપવામાં આવે છે, તેમજ હથુખીડાયાસ, અન્ડર આઈન્ડનોઝલ, કન્સ્ટ્રક્શન તથા ફ્લોગ્રાફીસ મોલ જીનગીયરીંગ પીલર્સ ગર્ડર્સ કન્સ્ટ્રક્શનલ વિગેરે કામ ટાઇમસર સન્તોષકારક રીતે કરી આપવામાં આવે છે.

એસ્ટીમેટ પ્લાન તથા બાવ તાલ માટે નીચેના સરનામે મળેા અગર લખો, ટ્રાયલ ઓર્ડર આપી ખાત્રી કરો

એસ. એન. બ્રધર્સ

એનજીનીયર્સ

જનરલ કોન્ટ્રીક્ટરસ એન્ડ મેન્યુફેક્ચરર્સ

એજંટસ;

માસ્ટર બીલ્ડીંગ, થીકાંટારોડ, અમદાવાદ

જૂનામાં જૂની ભરોંસાસાયક એક જ કર્મ

ભાઉ કુંપની

ઇલેક્ટ્રિકલ એન્જનીયર્સ

તમારા મકાન, અંગણ, ઑફિસ વિગેરેમાં વીજળીક ફિટિંગ કરાવતાં પહેલાં અમને મળી ખાતરી કરો.

લગ્નપ્રસંગ તથા એવા જ બીજા શુભ અવસરો ઉપર સુંદર શણગારીક ઇલેક્ટ્રિક રોશની સાથે અમને મળો.

અમદાવાદમાં મળેલી ૩૬ મી રાષ્ટ્રીય મહા-સભાને લગતા મહત્વો; ખાદી નગર; પ્રદર્શન

તથા

આર્મ્સટીસ વખતનો જાહેર ઇમારતનો ઇલેક્ટ્રિક શણગાર, જ અમારો કરેલો તે ખચીત તમને યાદ હશે.

દરેક સાઇઝની મોટરો, ડાયનામા, પંખાઓ, અને વીજળીને લગતો દરેક જાતનો સામાન અમારે ત્યાંથી મળશે.

જુસ્મા મસ્જિદ સામે—અમદાવાદ

